ספרי׳ — **אוצר החסידים** — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל תשיעי — שער שלישי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

מכבוד קדושת

אדמו״ר מנחם מענדל

זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תזריע

(חלק א)

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים״
770 איסטערן פּאַרקוויי — ברוקלין, נ.י.
שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

Likkutei Sichot

Copyright © 2026
by
Kehot Publication Society®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

פרשת תזריע

א. אויפן פסוק אשה כי תזריע וילדה זכר זאָגן רז"ל[1], איש מזריע תחלה יולדת נקבה אשה מזרעת תחלה יולדת זכר.

אָבער נאָר איצטער איז עס אַזוי, לעתיד לבא וועט דער ולד זיין בבחינת זכר אויך ווען איש מזריע תחלה, ווי עס שטייט אין תורה אור[2] אויפן פסוק ול־ציון יאמר איש ואיש יולד בה, איש ואיש, אויך בשעת איש מזריע — יולדת בחינת זכר (איש).

ב. אַ דוגמא אויף דעם ענין, געפינען מיר אויך איצטער.

אין לקוטי תורה פון דער היינטיקער סדרה ווערט דערקלערט אַז דורך שמחה של מצוה טוט מען אויף שתלד זכר. וואָרום שמחה של מצוה למטה איז מעורר שמחה אויך למעלה, און שמחה איז פורץ גדר, גייען אַראָפּ אַלע הגבלות מצד סדר הבריאה ובכללם אויך די הגבלה פון איש מזריע תחלה יולדת נקבה.

על דרך משל, אַ מלך בשר ודם בשעת ער איז בשמחה גייט ער אַרויס פון זיינע גדרים און חוקים, און ער ווערט אַנטפּלעקט צו אַלעמען, צו קליין ווי צו גרויס. אַזוי אויך למעלה, מצד השמחה ווערט נתגלה אלקות וואָס איז העכער מהגבלה און עס גייען אַראָפּ אַלע גדרים.

ג. די פּנימיות פון דעם ענין איז:

שמחה של מצוה קומט דורך התבוננות אין מעלת המצות, אַז דורך זיי איז מען ממשיך אַן אור שלמעלה מערך העולמות, העכער אַפילו פון דעם גילוי אור פון גן־עדן. און ווי דער מאמר רז"ל[3], יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי עולם הבא. כל חיי עולם הבא איז אַלץ אַן ענין פון נבראים, וואָס נבראים זיינען בהגבלה. אָבער מצות זיינען רצונו יתברך, און ער איז בלי גבול כלל.

און די התבוננות פועל'ט אַז די עבודה זאָל זיין בשמחה, און נאָך מער, ובטוב לבב.

אַזוי ווי עס שטייט[4], עבדת את הוי' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, מצד וואָס קומט דער „עבדת את הוי' אלקיך בשמחה ובטוב לבב" — „מרוב כל", פון דער התבוננות אַז מצות זיינען העכער ווי „רוב כל", וואָס אין דעם גייען אַריין אַלע העכסטע עולמות.

און וויבאַלד אַז שמחה של מצוה איז מצד דעם וואָס מען פאַרבינדט זיך מיט עצמות, וואָס ער יתברך איז ניט מוגבל אין קיינע הגבלות, נעמט מען אַראָפּ אַלע הגבלות, און אויך ווען איש מזריע תחלה קען זיין — יולדת בחינת זכר.

ד. על דרך זה וועט מען פאַר־שטיין דעם ענין אויך ווי ער איז לעתיד לבא: וויבאַלד לעתיד וועט זיין התגלות העצמות, וועלן אַראָפּ־גיין אַלע הגבלות, וועט אויך זיין,

---

1) ברכות ס, א.

2) תורה אור לז, ג.

3) אבות פרק ד, משנה יז.

4) דברים כח, מז.

ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, איש מזריע תחלה — יולדת בחינת זכר.

ה. לויט דעם וועט מען אויך פאַרשטיין די פלוגתא פון בבלי מיטן ירושלמי וועגן ולד זכר ונקבה. אין בבלי[5] שטייט אַז ביז פערציק טעג קען העלפן בקשת רחמים דער ולד זאָל זיין אַ זכר, אָבער נאָך פערציק טעג איז עס אַ תפלת שוא. אין ירושלמי[6] שטייט אַז אויך נאָך פערציק טעג, און לויט נאָך אַ דיעה, אַפילו ווען די פרוי גייט שוין צו קינד, קען מען נאָך פועל'ן דורך תפלה אַז דער ולד זאָל זיין אַ זכר.

לויט דעם אויבן דערמאָנטן קען מען דאָס אַזוי דערקלערן: ווען דער ולד ווערט שוין אויסגעפורעמט, איז אַ תפלת שוא. אָבער לויט דעם ירושלמי אַז אַלע מאָל קען העלפן תפלה, איז דאָס ווייל אין ירושלמי — היפך פון במחשכים וקושיות פון תלמוד בבלי[7] — איז מעין הגילוי דלעתיד, און מצד יענער בחינה איז גאָר קיין הגבלות ניטאָ.

ו. ווי מען האָט עטלעכע מאָל גערעדט, איז יעדער דבר גשמי, און בפרט וואָס שטייט אין תורה, אויך דאָ ברוחניות, און פון רוחניות ווערט נשתלשל דער ענין בגשמיות.

אויך דער ענין פון זכר ונקבה, מיט די אויבנדערמאָנטע פרטים — א) חילוק צווישן איש מזריע תחלה און אשה מזרעת תחלה. ב) חילוק פון איצטער מיט לעתיד, — זיינען פאַראַן ברוחניות בעבודה בנפש האדם.

ז. אין לקוטי תורה (דאָרט) איז ער מבאר דעם מאמר רז"ל איש מזריע כו' ברוחניות. איש ואשה גייט עס אויף הקב"ה וכנסת ישראל. איש מזריע תחלה מיינט, אַז די התעוררות הויבט זיך אָן מלמעלה — אתערותא דלעילא. אשה מזרעת תחלה מיינט, אַז די התעוררות הויבט זיך אָן פון דעם אדם — אתערותא דלתתא.

איז אויב איש מזריע תחלה — יולדת נקבה, וויבאַלד די התעוררות קומט מלמעלה, טוט עס אויף למטה אַן ענין פון „נקבה", ד. ה. אַ דבר שאינו של קיימא, כמאמר[8] נשים דעתן קלות. וואָרום וויבאַלד אַז דער אדם האָט ניט צוגעגרייט קיין כלי צו דעם, די התעוררות איז נאָר מלמעלה, האָט דאָס ביים מענטשן קיין אָנהאַלט ניט. בשעת, אָבער, אשה מזרעת תחלה, אַז עס איז דאָ אַ התעוררות מצד האדם, ווערט ער דאָך אַ כלי צו דעם, דאַן איז יולדת „זכר", עס איז אַ דבר של קיימא, וואָרום דער מענטש איז עס קולט — נעמט דאָס אַריין — אין אַ פנימיות.

ח. פונדעסטוועגן איז דאָ אַ מעלה אויך אין איש מזריע תחלה (אתערותא דלעילא). ווייל אתערותא דלתתא, קען ממשיך זיין ניט מער ווי אַן אור שבערך הנבראים. אָבער ווען איש מזריע, די המשכה קומט מלמעלה, קאָן און ווערט נמשך אַן אור בלי גבול, שלמעלה מהעולמות.

קומט אויס, אַז אין יעדן אופן איז דאָ אַ מעלה. די מעלה אין איש

5) ברכות ס, א.

6) ברכות פרק ט, הלכה ג.

7) בארוכה — בשערי אורה שער החנוכה דרוש הא' פרק נד. ד"ה חייב אינש לבסומי (קונטרס נד) אות יא.

8) שבת לג, ב. קידושין פ, ב.

מזריע תחלה איז אין דעם אור, אַז דער אור איז אַ העכערער, און די מעלה אין אשה מזרעת תחלה – אַז עס קומט אַראָפּ אין אַ פנימיות.

לעתיד, אָבער, וועט זיין איש ואיש יולד בה – עס וועלן זיין ביידע מעלות: אור שלמעלה מערך העולמות און בפני־מיות, להוי כדין וכדין[9].

ט. די צוויי ענינים פון המשכה מל־מעלה למטה והעלאה מלמטה למעלה זיינען, בכללות, אויך דער חילוק פון די חדשים ניסן און תשרי.

וועגן די חדשים ניסן און תשרי, זאָגט דער מדרש[10], משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים ומשבחר ביעקב ובניו קבע בו ראש חודש של גאולה. דער ראש השנה משבחר הקב"ה בעולמו איז אין תשרי, און דער חודש של גאולה משבחר ביעקב ובניו איז ניסן.

אין עקידה און אין אַנדערע ספרים ווערט דערקלערט דער ענין פון די צוויי חדשים: אין דער הנהגה וואָס דער אוי־בערשטער פירט אָן מיט דער וועלט זיי־נען פאַראַן צוויי אופנים: הנהגה טבעית און הנהגה נסית וואָס איז העכער פון טבע. תשרי איז ראש השנה אויף הנהגת הטבע, וואָרום באַ' בתשרי איז געוועזן בריאת האדם – גמר הבריאה[11] על פי סדר הטבע. ניסן איז דער ראש השנה אויף דער הנהגה למעלה מהטבע, וואָרום אין חודש ניסן איז געוועזן יציאת מצרים – נסים שלמעלה מהטבע.

עס איז אָבער נאָך ניט פאַרשטאַנ־דיק, פאַרוואָס דאַרף דער ראש השנה פון הנהגה נסית זיין אין אַן אַנדער זמן. אויב צוליב יציאת מצרים וואָס איז געוועזן אין חודש ניסן, דאַרף מען דאָס גופא פאַרשטיין, פאַרוואָס יציאת מצ־רים איז געוועזן אין ניסן און ניט אין תשרי, בפרט אַז התחלת הגאולה איז דאָך טאַקע געוועזן אין תשרי, ווי עס שטייט אין גמרא[12]: בתשרי בטלה עבודה מאבותינו במצרים, היינט פאַר־וואָס איז אויך די גאולה שלימה ניט געוועזן בתשרי נאָר בניסן דוקא?

דער ענין איז אין דעם: דער חילוק פון תשרי מיט ניסן איז, תשרי איז גבורה, תשובה, העלאה מלמטה למעלה. און וויבאַלד אַז נבראים מצד זייער עבודה, ווי הויך זיי זאָלן ניט עולה זיין, איז דאָס אַלץ בהגבלה, דערפאַר איז תשרי ראש השנה אויף הנהגת הטבע. ניסן איז חסד, המשכה מלמעלה למטה, העכער פון עולמות, דערפאַר איז ניסן ראש השנה אויף הנהגה נסית שלמעלה מה־טבע[13].

9) בבא בתרא עה, א. זע אויך לקוטי תורה פ' ראה ד"ה ושמתי כדכד.

10) שמות רבה טו, יא.

11) ר"ן בראש השנה טז, א.

12) ראש השנה יא, א.

13) זע זהר חלק ב (קפו, א): החדש הזה לכם כו' כסדר דאתוון אביב כו' ירחא שביעאה דילי איהו מסופא דאתוון. ושם (נא, ב): אתוון כו' כסדרן כו' אשתכחו בחסד כו' למפרע כו' משתכחו בגבורה. – ולהעיר מלקוטי תורה להאריז"ל פ' ויצא ד"ה ענין הז' כוכבי לכת: מניסן ועד אלול כו' זכרים כו' חג"ת נה"י כו' ומתשרי כו' גבורות גשמים או"ח נוקבא (וצ"ע ממ"ש להיפך: בטעמי המצות פ' בא – הובא בעטרת ראש בתחלת הדרוש לעשי"ת, – בפרי עץ חיים שער ר"ה פ"ד, בשער הכוונות ענין ר"ה ד"א, בנהר שלום – בסוף ע"ח דפוס ורשא – בסופו). וראה קהלת יעקב מע' יב חדשים.

דערפאַר זעט מען אויך אַז אין תשרי איז מען מתפלל אויף גשם און אין ניסן אויף טל. דער חילוק פון גשם מיט טל איז דאָך ידוע, גשם קומט דורך אתערו־תא דלתתא, ואד יעלה מן הארץ; און טל קומט באתערותא דלעילא.

(דאָס איז אויך דער טעם וואָס מטר מיעצר – רעגן קען איינגעהאַלטן ווערן, וויבאַלד אַז המשכת המטר איז תלוי אין עבודת הנבראים איז אויב ס׳פעלט די עבודה, פעלט דער רעגן. טל איז לא מיעצר[14], וואָרום דאָס איז אַ המשכה מלמעלה, וואו עבודת הנבראים רירט ניט אָן).

און דערפאַר בתשרי, העלאה, איז מען מתפלל אויף גשם, און בניסן, המשכה, אויף טל.

י. איז ווי קומט עס – לויט דער אויבנדערמאָנטער דערקלערונג – וואָס בתשרי בטלה העבודה מאבותינו, און התחלת הגאולה איז געווען בתשרי?

וועט מען עס פאַרשטיין דערקלערנ־דיק פריער דעם דיוק הלשון משבחר הקב״ה בעולמו. ניט משברא הקב״ה את עולמו נאָר משבחר דוקא. בחר איז העכער ווי ברא, וואָרום דורך דעם וואָס דער אויבערשטער האָט בוחר געווען אין עולם איז דאָך אין עולם געוואָרן אַן עילוי, ער האָט באַקומען אַ שייכות צו אלקות.

און דאָס איז דער דיוק הלשון, משבחר הקב״ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים, אַז אויך דער ראש השנה פון תשרי, וואָס איז דער ראש השנה אויף הנהגת הטבע, אויך דאָס איז שוין העכער ווי עולם מצד עצמו, דאָס איז שוין ווי עולם איז מצד בחירת הקב״ה.

בריאת העולם מצד עצמו איז בכ״ה באלול[15], און משבחר הקב״ה בעולמו איז באחד בתשרי (זמן בריאת האדם, וואָס דורך עבודת האדם איז דער עולם געוואָרן אַ כלי צו אלקות). וואָס אויף אחד בתשרי שטייט זה היום תחלת מע־שיך. כ״ה באלול איז בחינת „כה״ און א׳ בתשרי איז בחינת „זה״. „זה״ איז העכער ווי „כה״, ווי דער מאמר[16]: כל הנביאים נתנבאו בכה ומשה נתנבא בזה. עולם מצד עצמו איז בחינת „כה״, וואָרום מצד העלם והסתר שבעולם קען מען ניט אָנווייזן און זאָגן זה, נאָר בחינת „כה״ בלבד, אָבער מצד בריאת האדם ועבו־דתו קען מען זאָגן „זה״. מען זעט אל־קות במוחש. ועל דרך שכל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר זה א־לי.

אָבער דאָס אַלץ איז נאָר די בחינה פון אלקות השייך ומתצמצם לפי ערך העולם, און פירט אָן די וועלט בהנהגת הטבע. מער ניט, וואָס די מדריגה גופא איז ניט בהעלם נאָר בגילוי. אָבער בחודש ניסן לייכט אלקות שלמעלה מה־עולמות, וואָס אין אים איז ניטאָ קיין הגבלת הטבע חס ושלום, און מצד דעם קומט אַרויס די הנהגה נסית שלמעלה מהטבע.

לויט דעם וועט מען שוין פאַר־שטיין דעם ענין וואָס בתשרי בטלה העבודה מאבותינו, ווייל אויך אין תשרי איז מאיר מהות אלקות, דער־

14) תענית ג, א.

15) ויקרא רבה ר״פ כט. פרקי דרבי אליעזר פרק ח. זע ר״ן ראש השנה טז, א.

16) ספרי. רש״י על התורה במדבר ל, ב.

פאַר איז דער שעבוד בטל געוואָרן און עס איז געוועזן אתחלתא דגאולה. מען איז נאָך אָבער אַלץ געוועזן אין מצרים, מלשון מצרים וגבולים, וואָרום דאָס איז אַלץ דער אלקות וואָס האָט זיך אַריינ־געשטעלט אין טבע. יציאת מצרים איז געוועזן בחודש ניסן דוקא, וואָס אין חודש ניסן לייכט דער אלקות ווי ער איז בלי גבול, דאַן איז געוועזן די יציאה מכל המצרים וההגבלות.

יא. לויט דעם וועט מען אויך פאַר־שטיין וואָס דער אָנהויב פון עשרת הדברות איז אנכי הוי׳ אלקיך אשר הו־צאתיך מארץ מצרים. איז דאָך באַ־וואוסט[17] די קשיא, פאַרוואָס זאָגט ער אשר הוצאתיך מארץ מצרים און ניט אשר בראתי שמים וארץ, וואָס איז מער פלא[18] ווי יציאת מצרים?

נאָר דער ענין איז: דער אויפטו פון מתן תורה איז אַז דורך תורה ומצות פאַרבינדט מען זיך מיט עצמות ומהות אלקות ווי ער איז העכער פון עולמות. דערפאַר איז בהתחלת מתן תורה דער־מאָנט ער ניט בריאת שמים וארץ נאָר יציאת מצרים דוקא — ווייל דער אויפטו פון מתן תורה איז יציאה מכל המצרים וההגבלות פון עולם, און פאַרבינדן זיך מיט אלקות שלמעלה מהעולמות.

יב. לויט דעם וועט מען אויך פאַר־שטיין די פלוגתא אין גמרא[19], וועגן דעם זמן פון גאולה העתידה, רבי אליעזר האַלט, בניסן נגאלו בתשרי עתידין להגאל, און רבי יהושע האַלט, בניסן נגאלו בניסן עתידין להגאל.

איז אין פלוג ניט פאַרשטאַנדיק דעת רבי אליעזר, פאַרוואָס זאָל דער זמן הגאולה העתידה זיין אַן אַנדערער ווי זמן גאולת מצרים?

אָבער לויט דעם אויבנדערמאָנטן, אַז ניסן איז המשכה מלמעלה למטה און תשרי איז העלאה מלמטה למעלה, וועט מען דאָס פאַרשטיין. ר׳ אליעזר און ר׳ יהושע גייען דאָ לויט זייער שיטה אין אַ צווייטער פלוגתא[20] וועגן דעם אופן פון דער גאולה העתידה. ר׳ אליעזר האַלט, אם ישראל עושין תשובה נגאלין כו׳, וואָרום וויבאַלד אַז דער גלות איז געקו־מען בסיבת החטא, ומפני חטאינו גלינו מארצנו, דאַרף די גאולה אויך קומען דורך תיקון החטא, עבודת התשובה. תשובה איז דאָך עבודה מלמטה למעלה, דערפאַר וועט די גאולה זיין בתשרי, הע־לאה. אויך אין פשטות איז עיקר זמן הת־שובה בחודש תשרי, ווי עס שטייט דרשו הוי׳ בהמצאו, זאָגן די רז״ל[21], אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים.

אָבער ר׳ יהושע האַלט אַז די גאולה וועט זיין באופן: ולא בכסף תגאלו לא בתשובה כו׳, נאָר זי וועט קומען מל־מעלה למטה, דערפאַר האַלט ער אַז בניסן עתידין להגאל, און אַזוי איז אויך די הלכה, ווי ער איז סותם אין מדרש[22].

יג. מען דאַרף נאָך אָבער פאַר־שטיין די פנימיות פון זייער פלוגתא אין דער גאולה העתידה, צי זי וועט

17) אבן עזרא על התורה. ובכמה מקומות בדא״ח.

18) תניא חלק ב פרק ב. זע אויך ד״ה החודש ת״ש ס״ב.

19) ראש השנה יא, א.

20) סנהדרין צז, ב.

21) ראש השנה יח, א.

22) שמות רבה טו, יא.

זיין דורך עבודה צי על ידי גילוי מל־מעלה.

אויך*[22] דאַרף מען פאַרשטיין די סל־קא דעתך פון דער גמרא דאָרטן [(בסנה־דרין)], אַז אויך לדעת ר' יהושע האָט מען על פי סברא געדאַרפט זאָגן אַז בתשרי עתידין להגאל, און ווי די גמרא ברענגט דאָרטן כמה ראיות אַז די גאולה וועט זיין [מלמטה] בתשרי, נאָר אין דער מס־קנא איז די גמרא דוחה די ראיות און פירט אויס אַז די גאולה וועט זיין [מל־מעלה] בניסן, וואָס פון דעם איז משמע אַז אין פשטות האָט טאַקע אַזוי גע־דאַרפט זיין אַז די גאולה העתידה זאָל קומען דורך עבודה מלמטה למעלה — בתשרי, און ערשט צום סוף איז מען מסיק, אַז די גאולה וועט זיין בדרך מלמעלה למטה — ניסן.

דאַרף מען פאַרשטיין ר' אליעזר'ס סב־רא [(בר"ה)] און די סלקא דעתך לדעת ר' יהושע [(בסנהדרין)]. עס איז דאָך כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות[23], און יציאת מצרים איז געווען אין חודש ניסן, מלמעלה למטה, פאַרוואָס זאָל זיין אַפילו אַ סלקא דעתך אַז די גאולה העתידה וועט זיין אין תשרי, מלמטה למעלה?

יד. די דערקלערונג אין דעם איז: מען האָט דאָך גערעדט פריער אַז עס איז דאָ אַ מעלה אויך אין העלאה מלמטה למעלה. אמת טאַקע אַז דער אור איז אַ נידעריקערער, אָבער עס קומט אין אַ פנימיות. דערפאַר איז דאָ אַן אָרט אין שכל אַז די גאולה וועט זיין בתשרי, מצד מעלת הפנימיות.

יציאת מצרים איז געווען פאַר מתן תורה, און די אידן זיינען געווען משוקע אין מ"ט שערי טומאה, האָט מען געדאַרפט אָנקומען צום נגלה עליהם מלך מלכי המ־לכים הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו, דערפאַר איז די גאולה געווען בניסן.

די גאולה העתידה אָבער וועט קומען נאָך עבודת הנבראים שלאחרי מתן תורה, וואָס דורך עבודתינו בתורה ומצוות ליי־טערט מען אויס די וועלט און מען מאַכט איר פאַר אַ כלי צו אלקות. וואָס דאָס איז דאָך דער אויפטו פון מתן תורה אַז אויך די העכסטע ענינים דאַרפן זיין אין וועלט אין אַ פנימיות, ביז אַז ניט קוקנדיק אויף דעם וואָס דער גילוי פון משיח'ן איז העכער פון עולם, פונדעסטוועגן דאַרף ער אויך זיין דוקא אין אַ פנימיות, דער־פאַר זאָגט רבי אליעזר אַז בתשרי נגאלין.

אָבער רבי יהושע האַלט, און אַזוי איז אויך די הלכה, אַז די גאולה העתידה וועט קומען מלמעלה, און פונדעסטוועגן וועט עס זיין אין אַ פנימיות, ווי עס שטייט: ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, אַז כאָטש איש מזריע תחלה, אתערותא דלעילא, פונדעסטוועגן יולדת זכר — קיום און פנימיות.

(מאמר ד"ה החודש הזה לכם, תשי"ז)

טו. אויפן פסוק אשה כי תזריע וילדה זכר, זאָגט דער אור החיים הקדוש: עוד ירמוז הכתוב אויף כנסת ישראל וואָס ווערט אָנגערופן אשה, דכתיב[24] כי בועליך עושיך. אַז אידן וועלן מזריע זיין מצות ומעשים טובים

*22) הערת המו"ל: בב' הקטעים הבאים נוספו כאן כמה תיבות בחצאי ריבוע בדרך אפשר ע"י המו"ל, בהתאם למענה רבינו על שאלת המתרגם באנגלית.

23) מיכה ז, טו.

24) ישעי' נד, ה.

על דרך[25] זרעו לכם לצדקה, זאָגט די תורה צו: וילדה זכר, זי וועט געבוירן אַ זכר, וואָס בחינת הזכר איז העכער פון בחינת הנקבה, וילדה ודאי (דערמיט פאַרענטפערט ער וואָס ער פרעגט פריער, פאַרוואָס שטייט וילדה און ניט אם תלד זכר ווי ער זאָגט ווייטער ואם נקבה תלד), דאָס גייט אויף גאולה העתידה וואָס וועט זיין בבחינת זכר.

און ער דערקלערט די מעלה פון דער גאולה העתידה אויף גאולת מצרים, אַז גאולת מצרים האָט ניט געהאַט קיין קיום, נאָך איר איז געווען אַ גלות, אָבער די גאולה העתידה וועט זיין אַ גאולה שלימה שאין אחרי׳ גלות, ווייל די עבודה פון אידן, אשה כי תזריע, וועט ברענגען אַז די גאולה העתידה זאָל זיין בחינת זכר, אַ קיום ועמידה לנצח.

דאָס איז דער תוכן פון זיינע רייד[26].

קען מען זאָגן, אַז דאָס איז על דרך ווי עס ווערט געבראַכט אין מכילתא[27], ועד״ז אין מדרש תהלים[*27]: כל השירות לשון נקבה, חוץ משירה דלעתיד דלשון זכר, שירו לה׳ שיר חדש.

טז. דער טעם אויפן נאָמען אשה איז: כי מאיש לוקחה זאת[28]. אין איש אלא הקב״ה שנאמר ה׳ איש מלחמה[29]. כנסת ישראל וואָס נעמט זיך פון הוי׳ איש, הייסט דערפאַר אשה.

יעדער נאָמען פון אידן באַצייכנט אַ באַזונדערן ענין אין זיי. דער נאָמען אשה איז מורה אַז זייער גאַנצע מציאות איז נאָר וואָס מאיש לוקחה זאת. אַ אידן איז ניט נוגע קיין חומריות, אויך ניט קיין גשמיות, און בעצם נפשו איז אים אויך ניט נוגע דער פרס ושכר רוחני, אַפילו די העכסטע מדריגות אין שכר רוחני. אים איז נוגע נאָר דער אויבערשטער אַליין[30]. און ווי גערעדט פריער אין מאמר[*30] אַז אַפילו די העכסטע מדריגות אין גן עדן העליון זיינען ניט מער ווי הארה בלבד ובאין ערוך לגבי עצמות.

בשעת עס איז פאַראַן בחינת „אשה״ דאַרף מען ערשט טאָן דעם „תזריע״. זריעה איז בארץ דוקא. אַז מען וועט פאַרזייען אַ קערנדל ניט אין ארץ, נאָר למעלה מעשרה טפחים, אָדער אַפילו למטה מעשרה טפחים און אַפילו אין שלשה טפחים סמוך לארץ וואָס כלבוד דמי, וועט דערפון קיין צמיחה ניט זיין, די זריעה מוז זיין בארץ דוקא, און דאַן ווערט פון דעם אַ צמיחה.

אַזוי אויך די זריעת המצוות דאַרף זיין אין ארץ דוקא[31], ונאמר[32] וזרעתי׳ לי בארץ, כי תהיו אתם ארץ חפץ[33]. און דאָס איז למטה דוקא. ניט למעלה מעשרה טפחים

---

25) הושע י, יב.

26) בארוכה — ראה ד״ה אשה כי תזריע תרכ״ו.

27) געבראַכט אין תוספות פסחים קטז, ב. ד״ה ה״ג ונאמר.

*27) עה״פ כי עמך מקור חיים גו׳ (לו, י). המו״ל.

28) בראשית ב, כג.

29) סוטה מב, ב. שמות טו, ג.

30) זע רמב״ם הלכות תשובה פרק י. שרש מצות התפלה — להצמח צדק — פרק מ על הפסוק ועמך לא חפצתי.

*30) זע אויבן עמוד 231.

31) זע תורה אור סוף פרשת שמות. אור התורה שם.

32) הושע ב, כה.

33) מלאכי ג, יב.

– כחות מקיפים, אויך ניט למטה מעשרה טפחים – כחות פנימיים שכל ומדות, נאָר בפועל ממש בעשי' בפועל דוקא.

כל זמן עס פעלט די עשי' הגשמית, איז ווייניק די כוונת המצוות אין מוח, ווייניק אויך דער געפיל פון האַרצן, טענה'נדיק: רחמנא ליבא בעי[34], אַז עס איז געווען אַז ער האָט אַ וואַרעמע האַרץ און אַן איידעלע קאָפּ, און דער־מיט וועט ער יוצא זיין, זאָגט מען אים: ניין, עס מוז זיין די עשי' בפועל ממש.

אין מצות הצדקה, כללות המצות, איז ניט גענוג וואָס ער וועט רחמנות האָבן אויף דעם אָרעמאַן, ער וועט פאַרגיסן טרערן אויף זיין מצב וכו' און דער דאָלאַר וועט בלייבן ביי אים אין קעשענע. מען דאַרף טאַקע געבן דעם דאָלאַר צום אָרעמאַן פשוט אין גשמיות. און אַזוי ווי עס איז אין צדקה, אַזוי איז אין אַלע מצוות. זיי דאַרפן זיין בפועל ממש, אין גשמיות דוקא, ציצית בצמר גשמי, תפילין בקלף גשמי וכו'.

און דאָס מיינט אשה כי תזריע. בשעת ער שטייט אין דער בחינה פון אשה, דאַרף און מוז נאָך זיין „תזריע", בארץ למטה. עס קען דאָך זיין, אַז מצד ההרגש אין דעם יוקר פון „איש", וואָס איז העכער פון אַלע גילויים כנ"ל, וועט ער שטיין אין אַ כלות הנפש, על דרך ווי נדב ואביהו וואָס זיינען געווען קדושים ביותר, ווי רש"י[35] ברענגט אַז משה האָט געזאָגט צו אהרן'ען אַז זיי זיינען גדו־לים ממני וממך, און „בקרבתם לפני ה'",

34) סנהדרין קו, ב. ברש"י שם.

35) ויקרא י, ג.

איז – „וימותו": זיי האָבן געהאַט כלות הנפש[36].

דאַרף מען פועל'ן עס זאָל זיין דער תזריע, בארץ דוקא.

און בשעת מען טוט דאָס – איז וילדה זכר, וילדה ודאי. און סוף סוף ברענגט מען די גאולה העתידה, בחינת זכר כנ"ל.

יז. פונקט ווי עס איז דאָ דער ענין פון זכר בענין גאולה העתידה, איז עס אויך דאָ איצט בעבודת האדם. און דורך עבודת האדם בבחינת זכר, איז מען ממשיך די גאולה בבחינת זכר.

די עבודה איז – ווי די גמרא[37] זאָגט, איש דרכו לכבוש, מען דאַרף איינעמען די וועלט מיט אַלע אירע ענינים. מען דאַרף עס טאָן מיט שטאַרקייט, מיט אַ תוקף פון אַן איש שדרכו לכבוש. ווי עס שטייט אין אָנהויב טור שולחן ערוך: יתגבר כארי ולא יתבייש מפני המלעי־גים, און דורך דער עבודה, איז מען ממשיך די גאולה.

יח. דאָס איז אויך מרומז אין דעם וואָס ער זאָגט ווייטער אין דער סדרה, וביום השמיני ימול בשר ערלתו: דורך דער עבודה פון זכר קומט מען צום יום השמיני. עס ווערן בטל די ענינים פון יצר הרע מיט אַלע שבע שמות מיט וועלכע ער ווערט אָנגערופן[38] ובתוכם – ערל, און מען פועל'ט דעם ענין פון מילה, מל י־ה[39]. מען נעמט

36) זע אויך לעיל ע' 227 ובהערה 22 שם.

37) יבמות סה, ב.

38) סוכה נב, א.

39) שער המצות להאריז"ל פ' לך.

אַראָפּ דעם העלם וואָס איז מעלים אויף י־ה, וואָס דאָס איז קליפּת עמלק, דאין השם שלם כו׳ עד שימחה זרעו של עמלק[40], און דער „ומלתם את ערלת לבבכם" ברענגט[41] דעם „ומל הוי׳ אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך", בביאת משיח צדקנו.

(משיחת ש״פ שמיני, תשי״ט)

40) תנחומא סוף פרשת תצא. רש״י על התורה שמות יז, טז.

41) זע אגרת הקדש סימן ד.